

Komandējuma atskaite par dalību COPA – COGECA un EK darba grupā “Laukaugi, proteīnaugi un eļļas augi”

11. - 12.10.2017. Briselē

Darba grupas sanāksmēs piedalījās ZSA eksperts Aigars Šutka

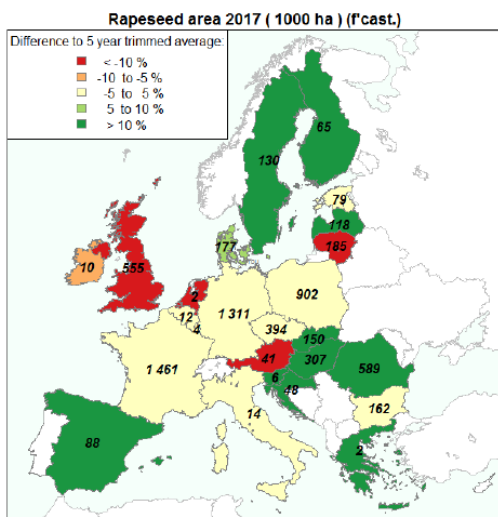
1. Tirgus situācija eļļas augi un proteīnaugi Copa Cogeca pārstāvju sanāksme.

Lielākajās rapšu audzētājās valstīs – Lielbritānijā un Vācijā 2017. gada raža ir salīdzinoši slikta. Lielbritānijā un Vācijā sagaidāma tikai 3.3 t/ha ražība. No lielākajiem rapšu audzētājiem tikai Francijā rapšu ražība prognozējas augstāka nekā pagājušajā gadā (3.7 t/ha pret 3.0 t/ha 2016. gadā). Rapšu ražošanas pieaugusi arī Polijā un Rumānijā, bet Ziemeļeiropas un Austrumeiropas reģiona valstis pārsvarā prognozē sliktāku rapšu ražību, salīdzinot ar pagājušo gadu, ko visvairāk ietekmējuši ziemošanas apstākļi un lielie nokrišņi ražas novākšanas laikā. Kopējā rapšu raža ES dalībvalstīs tiek prognozēta nedaudz lielāka (21.2 milj. t., kas ir +2.9%) salīdzinot ar 2016. gadā iegūto ražu, jo ir pieaugusi arī kopējā rapšu platība (6.6 milj. ha, kas ir +1.3%).

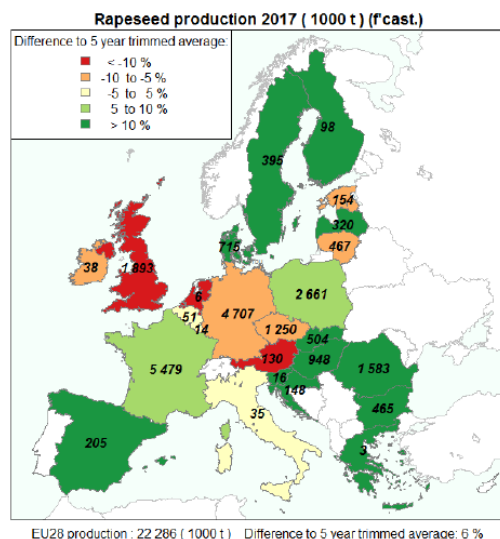
Pēdējos gados visās dalībvalstīs ir būtiski pieaugušas proteīnaugu platības. ES no zirņu importētāja pēdējos gados ir kļuvusi par zirņu eksportētāju, kā arī būtiski palielinājusi pupu eksportu. Aizliegums ekoloģiskā fokusa platībās no nākamā gada audzēt proteīnaugus, lietojot augu aizsardzības līdzekļus, radīs pilnīgi pretēju efektu un vietējo proteīnaugu ražošanu Eiropā samazināsies. Tāds ir kopējs visu valstu pārstāvju secinājums.

EK prognožu dati par rapšu ražošanu 2017. gadā.

Rapšu platība 2017 (1000 ha)

Rapšu kopražs 2017 (1000 t)

EK prognozes par rapšu ražu daudzās valstīs ir optimistiskākas nekā Copa-Cogeca prognozes.

Vācijas un Francijas pārstāvji daudz runā par iespējām un plāniem palielināt sojas audzēšanu savās valstīs.

Austrālija, bet it īpaši Kanāda palielina rapšu audzēšanu. Tāpat arvien vairāk tirgū rapsi piedāvā Krievija un Ukraina.

2. Tirgus situācija graudaugi

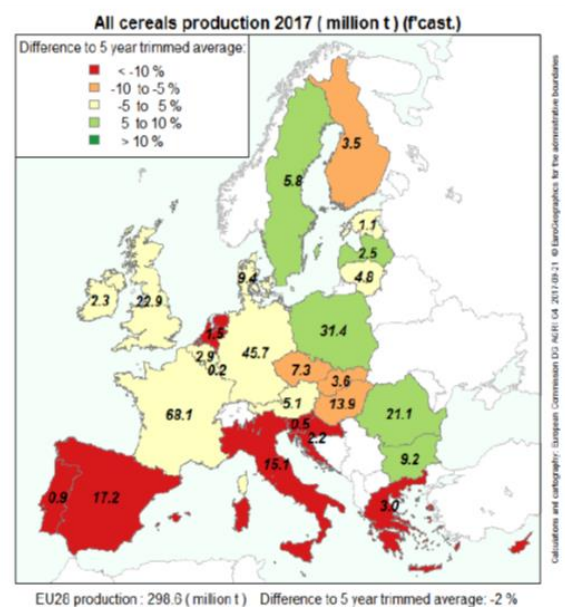
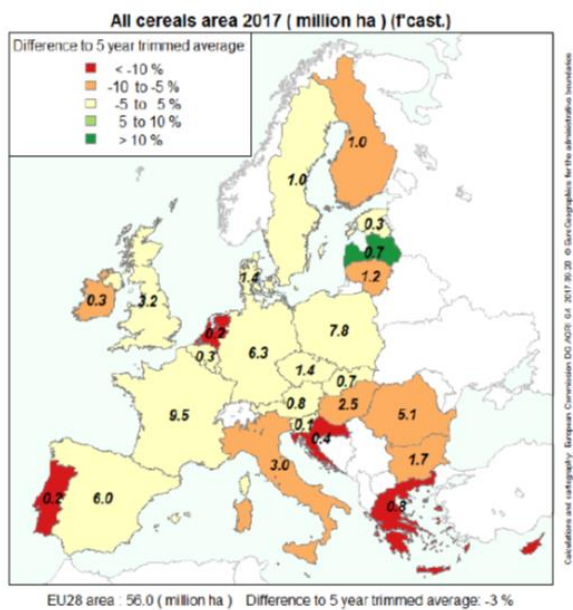
Eiropas dienvidu valstis sūdzas par nebijušu sausumu, savukārt Austrumeiropas un Ziemeļeiropas valstis par nebijušiem nokrišņiem, kuri dēļ vēl arvien nevar novākt ražu un gandrīz visās šī reģiona valstīs ir platības, kurās vispār nevarēs novākt ražu. Lietuvas pārstāvis domā, ka ap 30% (līdz pat 50%) no graudaugu platībām netiks novāktas (?). Latvijā, Igaunijā un Somijā tas varētu būt ap 10-20% no platībām, kuras vispār netiks novāktas vai tiks novāktas tikai daļēji. Visvairāk no plūdiem cietušo valstu lauksaimnieku pārstāvji gatavo pieteikumu EK lauksaimniecības komisāram Hoganam ar pieprasījumu pēc finansiālām kompensācijām no rezerves fonda saistībā ar zaudējumiem (šobrīd tas jau ir nosūtīts).

Francijā graudaugu raža šogad bijusi pārsteidzoši laba (ap 68 milj. t), salīdzinot ar pagājušā gada ļoti sliktajiem rezultātiem (ap 54 milj.t.). Vācijā graudaugu raža bijusi vidējā līmenī (ap 45 milj.t) un Lielbritānijā arī vidējā līmenī (ap 22 milj.t.).

EK prognožu dati par graudaugu ražošanu 2017. gadā.

Graudaugu platības 2017 (milj. ha)

Graudaugu kopražs 2017 (milj. t)

EK prognozes par graudaugu ražu Baltijas valstīs un Ziemeļvalstīs ir optimistiskākas nekā Copa-Cogeca prognozes.

Civilā Dialoga grupā graudu tirgotāju asociācija (COCERAL) pārstāvji ir satraukti par pasaules graudu tirgus tendencēm, jo strauji pieaug Krievijā un Ukrainā ražoti graudu eksporta apjomi. Tādi tirgi kā Ēģipte šobrīd Eiropas graudiem ir gandrīz slēgti dažādu grūti izprotamu nosacījumu dēļ, bet Krievijas graudiem šis tirgus ir ļoti atvērts.

3. Tikšanās ar Eiropas Parlamenta deputātu no sociālistu grupas Mr. Denanot (Francija)

Deputāts Denanot ir atbildīgais ziņotājs par proteīna tirgu ES un nodarbojas arī enerģijas sektora jautājumiem. Uzrunā piemin jautājumus, kā uzlabot augsnes auglību, izmantojot augu maiņu un citus agrotehniskus pasākumus, kā arī ļoti vēlas, lai ES valstis palielinātu proteīnaugu audzēšanu, lai mazinātu sojas importu. Glifosātu jautājumā sniedz pretrunīgu viedokli, ko īsti nevar izprast, jo ir pret brutālu glifosātu izslēgšanu no saraksta bez zinātniska pamatojuma, tai pašā laikā apstiprina oficiālo Francijas viedokli, kas ir par glifosātu pilnīgu aizliegšanu.

Valstu pārstāvji ir samulsuši par saņemto ziņu, ka vēl arvien ir paredzēts palielināt proteīnaugu audzēšanu, jo realitātē jau ir pieņemts lēmums par augu aizsardzības līdzekļu lietošanas aizliegumu zaļināšanai paredzētajās platībās, kas bija kā instruments proteīnaugu audzēšanas palielināšanai. Šis aizliegums tieši samazinās nevis palielinās proteīnaugu audzēšanu ES.

Vācija, Somija, Beļģija un citas valstis pieprasa ES parlamentam iesaistīties, piešķirot lielākas investīcijas pētniecībai, jaunu šķirņu selekcijai un to pašu proteīnaugu ražības palielināšanai.

Kopumā Copa-Cogeca pārstāvji ir neapmierināti ar ES attieksmi, ilgtermiņa lauksaimniecības politiku un neparedzamību lēmumos, kas tiek pieņemti, neizvērtējot ekonomisko ietekmi uz lauksaimniecības sektoru un ignorējot zinātniskos argumentus. Piemērs ir biodegvielas piedevas robežas noteikšana pie fosilās degvielas (no 10% uz 7% utt.), ekoloģiskās fokusa platības noteikumu maiņa tikai dažus gadus pēc to ieviešanas u.c.

4. Augu aizsardzības līdzekļi

Šobrīd "karstākais" jautājums ir glifosāti un kopējais noskaņojums lielo ES dalībvalstu politiku vidū ir vairāk par aizliegšanu, neskatoties uz Eiropas pārtikas drošības aģentūras (EFSA) un Eiropas ķīmisko vielu aģentūras (ECHA) atzinumiem, ka glifosāts kā darbīgā viela atbilst visiem kritērijiem un nav pamata to izslēgt no reģistra. Pastāvīgās komitejas balsojums par šo jautājumu ES parlamentā ir paredzēts jau 25. oktobrī (varbūt, ka tiks pārcels uz novembri?). Šobrīd visi gaida šo lēmumu, bet situācija ir neskaidra, jo Vācija ir ceļā uz jaunās valdības sastādīšanu, kas var ietekmēt arī šo balsojumu. EK ies uz parlamentu ar savu priekšlikumu pagarināt glifosāta reģistrāciju uz 10 gadiem.

Copa-Cogeca pozīcija ir stingri prasīt pieturēties pie spēkā esošās likumdošanas un pagarināt glifosātu reģistrāciju uz 15 gadiem.

Diskusijas turpinās arī par vielām, kas attiecas uz endokrīnās sistēmas traucētāju kritēriju ievērošanu. EK galvenais priekšlikums ir saglabāt esošos kritērijus, kas turpmākajos 3 gados var izslēgt no saraksta ap 50 darbīgajām vielām, bet ir arī viedokļi, ka šie kritēriji ir jāmaina un jāizstrādā jauna stingrāka likumdošana.

5. Mēslošanas līdzekļu likumdošana

Šobrīd EK dara kartībā ir arī jautājumi par mēslošanas līdzekļu likumdošanas pilnveidošanu. Tas, ko ierosina EK, ir saistīts ar vēlmi aizvietot daļu minerālā mēslojuma ar atjaunojamo resursu (organiskās izcelsmes) mēslojumu. Tas visvairāk attiecas uz fosforu saturošajiem mēslošanas līdzekļiem. Tāpat paredzēts arī noteikt kadmija maksimāli pieļaujamās robežas mēslošanas līdzekļos. Balsojums parlamentā paredzams oktobra beigās, bet ieviešana prasīs vairākus gadus.

6. Crop Market Observatory – kultūraugu tirgus aktuālā informācija.

EK ir radījusi interneta rīku (datu bāzi), kurā uzskatāmā veidā ir parādīta tirgus informācija no visām ES dalībvalstīm, kurā atrodama informācija par ražošanas apjomiem, cenām, importa un eksporta apjomiem un citi dati. Šajā vietnē ir dati ne tikai par laukaugu kultūrām, bet arī pār pārējiem lauksaimniecības sektoriem. Par laukaugiem, eļļas augiem un proteīnaugiem dati tiek atjaunoti reizi nedēļā, divas reizes mēnesī vai reizi mēnesī, atkarībā no informatīvās sadaļas, par pamatu ņemot informāciju no EUROSTAT, DG Agri, kā arī dalībvalstu iesūtīto informāciju. Tur ir atrodama arī informācija par pasaules tirgus cenām.

Datu bāzes atrodamas šeit: <https://ec.europa.eu/agriculture/market-observatory>. Ļoti noderīgas šeit ir darba prasmes ar Excel, jo pirmajā mirklī redzamā informācija ir tikai neliela daļa no visa apjoma un iespējām.

Eksperts

A.Šutka

LATVIJAS LAUKU
KONSULTĀCIJU UN
IZGLĪTĪBAS CENTRS

Zemkopības ministrija